

Abstract til workshop - NORDYRK 2016 (omfang 3-5 A4-sider/max 2000 words /13.000 units incl.)

Indsendes **senest d. 4. april 2016** til / Please send at latest **April 4^t** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Anna Karin Fändrik Mats Lundgren Nicola Nerström	Institution (navn og land/name and country): Högskolan Dalarna. Akademin Utbildning, hälsa och samhälle. Avdelningen för utbildningsvetenskap, Sverige
E-mailadresse / E-mail: akf@d.se ; mlu@du.se ; nne@du.se	
Titel på paper / Paper title: Betyg och bedömning i yrkesutbildning - En kvalitativ fallstudie av kollegialt lärande och utvecklingsarbete i en forskningscirkel	
Abstract (max 300 words): <p>Syftet med detta paper är att beskriva och diskutera hur det i en forskningscirkel var möjligt att etablera ett kollegialt lärande och hur detta påverkade en grupp yrkeslärares sätt att resonera när de undersökte och reflekterade över hur de bedömde och satte betyg på sina elever, men även hur detta i sin tur genererade idéer om hur undervisningen kunde förbättras. Forskningscirkeln användes som en form av deltagarorienterad aktionsforskning, såväl som ett forum för att ur olika perspektiv undersöka och belysa pedagogiska problem i skolans vardag. Tanken var att forskningscirkelmetoden kunde användas för att etablera ett lärande och samtidigt initiera ett pedagogiskt utvecklingsarbete som bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, där deltagarna inte bara var kunskapskonsumenter utan även producenter av handlingsrelevant kunskap.</p> <p>Studien bygger på en kvalitativ fallstudie där författarna medverkade som ledare för den studerade forskningscirkeln som genomfördes tillsammans med en grupp lärare verksamma på olika yrkesprogram i en svensk gymnasieskola. De data som samlats in bygger på deltagande observation, informella samtal, gruppintervjuer samt på det material deltagarna producerade i form av handlingsplaner.</p> <p>Resultatet visar att deltagarna inom forskningscirkelns ram kom att bilda olika mindre koalitioner där de samlades runt olika teman för utveckla "miniforskningsprojekt" som på ett konkret och handfast sätt berörde problem om betyg och bedömning som de behövde lära sig mer om för att kunna utveckla undervisningen. Skolans rektor och utbildningsledare, som också deltog i forskningscirkeln, fick på så sätt en möjlighet att utveckla sina egna kunskaper om den undervisning som deras lärare bedriver i sin vardag, liksom uppslag för hur de kunde utveckla ett mer praktiskt pedagogiskt ledarskap. För forskningscirkelledarna innebar det att de inte bara kunde fungera som en resurs och ge stimulans, de kunde också själva skaffa sig nya kunskaper om de pedagogiska problem som är förknippat med bedömning och sätta betyg på yrkeselever.</p>	
Referencer / Literature: Holmstrand, L. & Härnsten, G. (2003). <i>Förutsättningar för forskningscirkel i</i>	

skolan. En-kritisk granskning. Forskning i fokus, 10. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Lahdenperä, P. (2011). (red). *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i*

mångfald. *Studies in Social Sciences*, Forskningsrapport 2011:1. Mälardalens högskola.

Lundgren, M. (2000). *Forskningscirkel och skolutveckling – ett lärarperspektiv*. Rapport 2000:2 Forskning. Falun: Högskolan Dalarna. (Arbetsrapport)

Lundgren, M. (2003a). *Kan forskningscirkel bidra till att utveckla skolan i riktning mot en lärande organisation?* Paper presenterat på konferensen Högskola och samhälle i samverkan (HSS) i Ronneby maj 2003.

Lundgren, M. (2003b). *Forskningscirkel - en arena där lärarens syn på vad deras arbete resulterar i kan utmanas?* Paper presented at NFPS: s. conference in Copenhagen 7 – 9 Mars 2003.

Vetenskapsrådet (2015) *Forskning och skola i samverkan – Kartläggningar av forskningsresultat med relevans för praktiskt arbete i skolväsendet*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Nøgleord / Keywords (3-5):

Yrkesutbildning, betyg, bedömning, kollegialt lärande, forskningscirkel

Paper-indhold / Content: (Max 2000 ord)

Skabelon til paper/paper template - NORDYRK 2016 (omfang 3-5 A4-sider/max 2000 words /13.000 units incl.)

Indsendes **senest d. 4. april 2016** til / Please send at latest **April 4^t** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Anna Karin Fändrik Mats Lundgren Nicola Nerström	Institution (navn og land/name and country): Högskolan Dalarna. Akademin Utbildning, hälsa och samhälle. Avdelningen för utbildningsvetenskap, Sverige
E-mailadresse / E-mail: akf@d.se ; mlu@du.se ; nne@du.se	
Titel på paper / Paper title: Yrkeselever och deras förmåga att bedöma sin egen kunskapsutveckling - En kvalitativ fallstudie av yrkeslärares kollegiala lärande och utvecklingsarbete i en forskningscirkel	
Abstract (max 300 words): <p>Syftet med detta paper är att beskriva och diskutera hur det i en forskningscirkel bestående av lärare verksamma inom en gymnasieskolas yrkesprogram var möjligt att etablera ett kollegialt lärande om elevers förmåga att bedöma sin egen kunskapsutveckling. Forskningscirkeln användes som en form av deltagarorienterad aktionsforskning, såväl som ett forum för att ur olika perspektiv undersöka och belysa pedagogiska problem i skolans vardag. Tanken var att forskningscirkelmetoden kunde användas för att etablera ett lärande och samtidigt initiera ett pedagogiskt utvecklingsarbete som bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, där deltagarna inte bara var kunskapskonsumenter utan även producenter av handlingsrelevant kunskap. Studien bygger på en kvalitativ fallstudie där data har samlats in genom deltagande observation, informella samtal, en gruppintervju samt de texter som deltagarna producerade i forskningscirkelarbetet.</p> <p>Resultatet visar att deltagarna inom forskningscirkelns ram kom att bilda olika mindre koalitioner där de samlades runt olika teman för utveckla ”miniforskningsprojekt” som på ett konkret och handfast sätt berörde problem om elevers förmåga att bedöma sin egen kunskapsutveckling som de behövde lära sig mer om för att kunna utveckla undervisningen. Skolans rektor och utbildningsledare, som också deltog i forskningscirkeln, fick på så sätt en möjlighet att utveckla sina egna kunskaper om den undervisning som deras lärare bedriver i sin vardag, liksom uppslag för hur de kunde utveckla ett mer praktiktäna pedagogiskt ledarskap. För forskningscirkelledarna innebar det att de inte bara kunde fungera som en resurs och ge stimulans, de kunna också själva skaffa sig nya kunskaper om de pedagogiska problem som är förknippat med elevers självbedömningsförmåga.</p> <p>Sökord: Kollegialt lärande, yrkesutbildning, betyg och bedömning, forskningscirkel.</p>	
Referencer / Literature:	

- Biesta, G. (2013). Receiving the Gift of Teaching: From 'Learning From' to 'Being Taught By'. *Studies in Philosophy and Education* 32:449–461.
- Lahdenperä, P, Gustavsson, H-O, Lundgren, M & von Schantz Lundgren, I. (2016). The Key Role of the School Principal's Leadership in the Schooling of Newly Arrived Immigrant Pupils in Sweden - Experiences from an Interactive Action Research Project, in *Open Journal of Leadership*, 2016, 5, 20-30 Published Online March 2016 in SciRes. <http://dx.doi.org/10.4236/ojl.2016.51003>
(<http://www.scirp.org/journal/ojl>)
- Lundgren, M. (2000). *Forskningscirklar och skolutveckling – ett lärarperspektiv*. Rapport 2000:2 Forskning. Falun: Högskolan Dalarna. (Arbetsrapport)
- Lundgren, M. (2003a). *Kan forskningscirklar bidra till att utveckla skolan i riktning mot en lärande organisation?* Paper presenterat på konferensen Högskola och samhälle i samverkan (HSS) i Ronneby maj 2003.
- Lundgren, M. (2003b). *Forskningscirklar - en arena där lärarens syn på vad deras arbete re-sulterar i kan utmanas?* Paper presented at NFPS: s. conference in Copenhagen 7 – 9 Mars 2003.
- McKinsey & Company. (2010). How the world's most improved school systems keep getting better.
http://ssomckinsey.darbyfilms.com/reports/EducationBook_A4%20SINGLES_DE C %202. pdf. (Hämtad 2011-05-10)
- Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4–14.
- Stensmo, C. (2000). *Ledarstilar i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts.

Nøgleord / Keywords (3-5):

Yrkesutbildning, bedömning, betyg, kollegialt lärande, forskningscirkel

Paper-indhold / Content: (Max 2000 ord)

Introduktion

Syftet med detta paper är att beskriva och diskutera hur det i en forskningscirkel, d.v.s. en arbetsform avsedd för samtal och reflektion som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, bestående av lärare verksamma inom en gymnasieskolas yrkesprogram var möjligt att etablera ett kollegialt lärande om elevers förmåga att bedöma sin egen kunskapsutveckling. Detta sätt att arbeta synliggör den centrala roll som lärarens undervisning spelar för elevers lärande (se t.ex. Biesta, 2013), såväl som vikten av kollegialt lärande (McKinsey, 2010). Att skapa välfungerande undervisning kan ses som en fråga om hur lärare förstår och agerar i klassrummet, d.v.s. hur undervisningsmiljön utformas, hur undervisningen planeras, genomförs och följs upp. Shulman (1986) påpekar att ämneskunskaper och praktisk och teoretisk pedagogisk kunskap är intimt sammanvävda med varandra. Lärare måste därför vara väl förtrogna med ämnets innehåll såväl som att kunna transformera innehållet till undervisning och att kunna förklara varför innehållet är viktigt och relevant för eleverna. Elevers livsvärld utgör basen för deras lärande, en bas som är utsatt för en kontinuerlig reorganisering, utvidgning, fördjupning och förändring (Stensmo, 1994). Lärare måste också undersöka och förhålla sig till de erfarenheter som eleven bär med sig och utgå från detta. Undervis-

ning och lärande kan från dessa utgångspunkter förstås som en socio-kulturell process, d.v.s. elevernas lärande sker situerat, insatt i ett specifikt sammanhang och i en kulturell kontext (Säljö, 2005).

Forskningscirklar - en mötesplats för lärares kollegiala lärande

Kollegialt lärande definieras här som det lärande som sker när lärare i en systematiskt organiserad arbetsform utbyter kunskaper och erfarenheter med varandra och på så sätt bygger upp en professionell yrkeskompetens och en yrkeskultur. Forskningscirkeln (se t.ex. Lundgren 2000; 2003a; 2003b; Lahdenperä, Gustavsson, Lundgren & von Schantz Lundgren, 2016) fungerar som en mötesplats som ger förutsättningar för att kollegialt lärande uppstår genom pedagogiska samtal där deltagarna får möjlighet att lära av varandra. Forskningscirklar kan även bidra till att aktuell forskning sprids och används i skolan på ett sätt som vanligen annars inte sker. Utöver kollegial kompetensutveckling skapar arbetet i forskningscirkelar en möjlighet att testa olika alternativa lösningar på pedagogiska problem i undervisningen, d.v.s. att i samverkan med forskare undersöka pedagogiskt problematiska situationer i skolans vardag, samtidigt som undervisningen kan utvecklas.

Metod

Detta paper bygger på en kvalitativ fallstudie (Merriam, 1994) där data samlats in genom deltagande observation, informella samtal, en gruppintervju samt de texter som deltagarna producerade i forskningscirkelarbetet.

Resultat

Den ”lokala geografin”

Den gymnasieskola där forskningscirkeln genomfördes ligger i en glesbygdskommun med cirka 7000 invånare. Kommunens domineras av skogbruk och turism och är samtidigt en avfolkningsbygd med en åldrande befolkning. Under den senaste 10-årsperioden har invånarantalet minskat med nästa 10 procent. Skolan har 350 elever och 80 personer i personalen, med sex olika program, varav fem är yrkesprogram: Naturbruksprogrammet med inriktningarna Skog och Naturturism, Fordon- och transportprogrammet, Bygg- och anläggningsprogrammet, Restaurang- och livsmedelsprogrammet, Industritekniska programmet och Samhällsvetenskapsprogrammet. De yrkesprogram som erbjuds på skolan är väl anpassade till det lokala näringslivets behov av arbetskraft. Den lokala kulturen och näringslivets struktur påverkar också elevernas intresse för utbildningens inriktning och deras motivation för sina studier.

Forskningscirkelns arbete

Forskningscirkeln bestod av skolans rektor, utvecklingsledare, nio lärare och tre forskningscirkelledare från en högskola i samma region som skolan är belägen. Deltagarna träffades totalt fem gånger under cirka sex månaders tid, med en inplanerad återträff sex månader efter det att forskningscirkeln hade avslutat sitt arbete för att stämna av hur arbetet utvecklats därefter. Verksamheten organiserades i form av s.k. miniforskningsprojekt. Deltagarna sökte efter och läste parallellt med att de arbetade med sina miniforskningsprojekt för uppgifterna relevant litteratur. Miniforskningsprojekten kom olika långt i sina arbeten, från de som hann identifiera och planera tänkbara åtgärder till de som också kunde börja med att testa sina idéer i praktiken. Nedan ges en översiktlig beskrivning de olika miniforskningsprojekten.

Lärares kunskapssyn och sambedömning

Detta miniforskningsprojekt hade som syfte att utveckla ett undervisningsätt som ska göra det möjligt för flera lärare att medverka i en sambedömning av elevernas prestationer. Som ett exempel kommer godshantering inom grenen transportteknik i Fordons- och transportprogrammet att användas som undervisningsmoment. I en första fas kommer de involverade lärarna att arbeta fram en bedömningsmatris som innefattar både teoretiska och praktiska prov. Ett annat syfte med att använda en bedömningsmatris är att det inte är lärarens egna yrkeserfarenheter som utgör utgångspunkt för hur bedömningen sker utan istället hur kunskapskraven är formulerade i kursplanen.

Loggböcker som självvärderingsinstrument

De två lärare som genomförde detta miniforskningsprojekt kom nyligen från turismbranschen och båda var relativt nya inom läraryrket. De upplevde snabbt att deras elever hade svårigheter att reflektera över och värdera sina egna insatser under lektionerna, många elever förstod inte och de ”hängde bara med”. Miniforskningsprojektet syftade därför till att försöka få eleverna delaktiga i att bedöma sina egna förmågor och så småningom också klasskamraternas genom att fokusera reflektion och feedback i grupp. Lärarna använde loggböcker där eleverna i steg ett fick ge sina reflektioner på en genomförd uppgift med hjälp av frågor. I steg två filmades eleverna och de fick sedan reflektera över sitt eget utförande med hjälp av frågor i loggboken och i ett tredje steg även göra reflektioner i grupp. Lärarna sammanfattar resultatet så här långt på följande sätt:

Vi kan redan nu se en tydlig utveckling hos de grupper som vi påbörjat detta projekt i. Många av våra elever har fått ett helt annat tänk och är mer medvetna om vad vi gör och varför. De är heller inte lika rädda för att ifrågasätta sig själva på ett konstruktivt sätt under lektionerna

En annan erfarenhet var att det var de elever som inte ”var så framåt” på lektionerna som hade störst hjälp av loggböckerna när de på det här sättet kunde visa att de förstod. Detta sätt att undervisa uppfattade också innebära en större trygghet hos eleverna.

Utveckling av ett självvärderingsverktyg i kursen: Marken och växternas biologi

I det här miniforskningsprojektet fick eleverna göra självbedömningar om förmågor som anges i kursplanen kopplade till praktiska beslut i skogsskötsel. Resultatet visade att 14 av 20 elever övervärderade sin egen förmåga att bedöma sina kunskaper. Av de sex elever som gjorde relevanta egenbedömningar så förstod de sina begränsningar och vad som krävs för att utveckla sina kunskaper och förmågor. Projektet kommer att fortsätta med att utforma ett lättbegripligt självskattningsdokument, vilket den ansvarige läraren i det här fallet förutser att det är flera problem som måste lösas innan han hittat ”rätt” utformning.

Självvärderingsscheman i matematikundervisning

Utgångspunkten för det här miniforskningsprojektet var att en matematiklärare ställde sig frågan:

Det har under flera år varit en gåta för mig hur eleverna kan ha så stora luckor i sina matematik-kunskaper. (Lärare)

Detta ledde fram till syftet att utveckla sätt som kunde göra eleverna mer motiverade och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling i matematik (kurs 1a) genom att använda självvärderingsscheman.

Läraren konstruerade ett sådant, vilket sedan planeras att utvecklas till en elevbok. I en mer långsiktig plan ingår även att introducera kamratbedömningar. Självvärderingsschemat har så här långt endast använts i en klass som går en skoglig utbildning för att bli skogsmaskinförare. Eleverna fick fylla i ett självvärderingsschema för att bedöma sina kunskaper om omkrets, area, formelräkning och enhetsomvandling. Eleverna fick sedan lösa uppgifter om detta för att lärarens skulle kunna upptäcka hur väl elevernas egna bedömningar stämde in. När forskningscirkeln avslutade hade läraren ännu inte rättat elevernas svar.

Elevers självbedömningar i biologi

Det här miniforskningsprojektet tog sin utgångspunkt i ett försök att öka motivationen och delaktigheten i ämnet biologi för elever på Naturbruksprogrammet med hjälp av att eleverna bedömde sina kunskaper och förmågor på olika kursmoment. Läraren upplevde att ambitionsnivåerna hos eleverna var väldigt olika. Många elever hade ambitionen att "bara" bli godkända (lägsta godkända betyg i det svenska systemet är E). Det fanns även elever med högre ambitioner, men att det var otydligt vad som krävdes för att nå ett högre betyg. Många elever upplevdes också som att de inte tog ansvar för sina studier, att det var svårt att få dem delaktiga och att inse att de själva äger sitt lärande. Med hjälp av en mall bedömdes samma kunskapskrav flera gånger. Eleverna fick på så sätt möjlighet att upptäcka vad som krävdes för olika betygsnivåer liksom att nå upp till nästa nivå. Vid införandet av mallen betonades att syftet var att eleverna skulle veta var betygsnivåerna låg. Resultatet visade en stor spridning i elevernas bedömningsförmåga. Läraren uppfattade ändå att försöket gav positiva effekter som det skulle kunna gå att arbeta vidare med i ett fortsatt utvecklingsarbete.

Ökad förståelse kring läsning av skönlitteratur

Det här miniforskningsprojektet tog sin utgångspunkt i svårigheten att få eleverna att vilja läsa skönlitteratur. Syftet med projektet formulerades som att utforma ett arbetssätt som passade de aktuella elevgrupperna så att deras läsförmåga stärks och förhoppningsvis att deras lust för läsning väcks. För att förverkliga detta genomförs redan kartläggningar i ämnena svenska, engelska och matematik under elevernas första skolvecka, liksom att de nationella proven i svenska genomförs redan under höstterminen för att kunna fokusera på de områden där de största bristerna finns. Det steg som nu följer blir att arbeta fram en mer planerad och varierande läsning av skönlitteratur i undervisningen i samverkan med flera lärare involverade.

Diskussion och slutsatser

Syftet med detta paper har varit att beskriva och diskutera hur det i en forskningscirkel, d.v.s. en arbetsform avsedd för samtal och reflektion som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, bestående av lärare verksamma inom en gymnasieskolas yrkesprogram var möjligt att etablera ett kollegialt lärande om elevers förmåga att bedöma sin egen kunskapsutveckling. Den skola där forskningscirkeln bedrevs ligger, som framgått, är en glesbygdskommun med en befolkning som generellt sett har en låg utbildningsnivå jämfört med befolkningen i tätorter, liksom långt avstånd till akademiska utbildningsmiljöer. Det kan antas påverka elevernas studiemotivation och t.ex. visar sig genom att de nöjer sig med den lägsta godkändnivån (betyget E), liksom att de är ovana med att bedöma sina egna studieprestationer och sin studieförmåga. Ett ofta återkommande problem som lärarna beskrev var just att många elever uppfattades som omotiverade, inte minst fanns det hos många ett motstånd mot ämnen som svenska, engelska och matematik. Lärarna menade att kunskaper i dessa ämnen också är viktiga för hur eleverna ska kunna klara studierna också i sina yr-

kesämnen. Arbetet i forskningscirkeln utgick därför från att det skulle kunna bidra till att utveckla undervisningen genom att förbättra lärarnas förmåga att lära eleverna att bedöma sin egen kunskapsutveckling. Rent praktiskt gick det till så att lärarna, enskilt eller i mindre grupper, utvecklade s.k. miniforskningsprojekt. Miniforskningsprojekten kom att resultera i att forskningscirkeldeltagarna på ett handfast sätt tog sig an pedagogiska problem. Skolledningen kom samtidigt att få bättre kunskap om hur deras lärare resonerade om bedömning och betyg och hur de arbetade med detta, men de kunde även få information som gjorde att de kan stödja lärarna i deras framtida pedagogiska utvecklingsarbete. Forskningscirkeldeltagarna kom även att stå inför ett organisatoriskt problem då pedagogiskt utvecklingsarbete vanligen tar lång tid att implementera. Det gäller först att identifiera ett problem, undersöka detta och sedan planera en intervention, genomföra denna och slutligen utvärdera resultatet. Följdriktigt kom de olika miniforskningsprojekten också olika långt i sina arbeten. Några hann identifiera problemet och att börja formulera en tänkt intervention, medan andra hann genomföra ett första test av sina idéer innan forskningscirkeln formellt upphörde. Det fanns här också en risk för att de påbörjade pedagogiska utvecklingsprocesserna skulle upphöra. För att i någon mån försöka motverka detta bestämdes att forskningscirkeln skulle träffas igen om cirka sex månader för att ge en rapport om hur arbetet hade utvecklats. Resultatet av denna fallstudie visar att det ändå var möjligt att initiera ett kollegialt lärande och ett pedagogiskt utvecklingsarbete och också i en del fall kunde testa detta direkt i undervisningen. Kvar står dock frågan om det kommer att ge några mer bestående effekter.

Eva Martinsen Dyrnes & Dan Roger Sträng, Høgskolen i Østfold

Eva.m.dyrnes@hiof.no dan.r.strang@hiof.no

Fagyrkeslærere som klasseromsforskere del II.

På NordYrk konferensen 2015 presenterade vi en pedagogisk evaluering av det första studieåret på *PPU Yrkesfag, Høgskolen i Østfold*. Resultatet förväntades kunna bidra till att utveckla det kollektiva lärandet i den fortsatta utbildningen. Vi visar nu empiriskt hur vår pedagogiska idé om lärare och studenter i ett forskande partnerskap har implementerats som ett grundläggande arbetssätt i yrkeslärarutbildningen vid Høgskolen i Østfold. Studenternas medverkan i kunskapsutvecklingen är centralt i utbildningen. (Stenshorne & Bjørnsrud, 2015).

Den undervisningsorienterade klassrumsforskningens fokus har över tid förändrats från studier av lärares strategier för undervisning till betydelsen av interaktion som praktik, inspirerat av Vygotskijs (1994) tankar om lärande och lärprocesser. Samspelet med våra studenter sker i en kombination av praktisk yrkeskompetens och empiriskt grundad information och kunskap. I vår analys av olika undervisningssituationer söker vi förstå och förklara studenternas lärande och betydelsen av samspelet mellan lärare och studenter. Vi arbetar målinriktat för att skapa en professionell utbildning med en gemensam vision av det framtida arbetet. Med denna kan den kollektiva identiteten som *yrkesfaglærere* sannolikt förstärkas (Larsson& Löwstedt, 2010).

Nyckelord: pedagogisk evaluering, forskande partnerskap, kollektiv identitet

Referenser

- Larsson, P., & Löwstedt, J. (2010). *Strategier och förändringsmyter - ett organisationsperspektiv på skolutveckling och lärares arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Stenshorne, E., & Bjørnsrud, H. (2015). Forsknings -og utviklingsarbeid i studenters undervisning og utdanning. I E. K. Høihilder (Red.), *Praksisboka for lærerutdanningen* (ss. 85-97). Oslo: Gyldendal.
- Vygotsky, L. (1994). The problem of the cultural development of the child. I R. Van der Veer, & J. Valsiner (Red.), *The Vygotsky Reader* (ss. 57-72). Oxford: Blackwell.

**Abstract til workshop- eller symposieoplæg/template for
abstract/symposium presentation NORDYRK 2016**
(beskrivelse/theme max. 300 ord/max 300 words)

Indsendes **senest d. 5. februar 2016** til / Please send at latest **February 5th** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Njål Vidar Traavik	Institution: (navn og land/name and country): Høgskolen i Bergen, Norge
E-mailadresse / E-mail: ntr@hib.no	
Abstracttitel / Title of abstract: Yrkesfaglæreren i ungdomsskolen (feltpraksis)	
Baggrund og motivation / Background and reasons: <p>Hausten 2013 vart det innført ny forskrift om Rammeplan for praktisk- pedagogisk utdanning for yrkesfaglærerutdanninga (PPU-Y) i Norge. I planen er det innført krav om at minst ti dagar i praksis i PPU-studiet skal gjennomførast i ungdomsskolen. Intensjonen med å forplikte utdanningsinstitusjonane til at PPU-studentar skal ha praksis i ungdomsskolen er ifølgje rettleiinga til rammeplanen å gje studentane innsikt i overgangen mellom ungdomsskule og vidaregåande skule, samt kjennskap til arbeidslivsfaget og relevante valfag i ungdomstrinnet. Det kan også vera aktuelt å bli kjent med andre fag/emne på ungdomsskulenivå, som yrkesfaglærarstudentane kan ha kompetanse i, til dømes teknologi, entrepenørskap, matematikk, naturfag, helse- og oppvekst, kunst/handverk, design, mat og helse.</p> <p>Yrkesfaglærarstudentane sin solide fagkompetanse og mangeårige erfaring frå yrkes- og samfunnsliv gjer dei godt kvalifisert til å relatere opplæringa til ungdomsskuleelevane sine interesser, arbeids- og samfunnsliv, og dermed til å vise elevane nytteverdien av skulefaga (yrkesretting i ungdomsskolen).</p> <p>Det at PPU-studentar har praksis i ungdomsskolen kan også vera viktig for elevane sin motivasjon og hjelp til val av framtidig utdanningsprogram og yrkesval (yrkes- og utdanningsveiledning/karriereveiledning).</p> <p>I PPU- studiet ved Høgskolen i Bergen skal studentane gjennomføre ungdomsskulepraksisen som feltpraksis. Hausten andre (2015) studieår (me tilbyr PPU på deltid over 2 år) hadde studentane feltpraksis i ungdomsskolen, og i samband praksisen så skulle studentane skrive eit individuelt feltnotat.</p>	

<p>Problemformulering / Problem definition: Forskningsspørsmål / Research questions: Feltpraksis i PPU – utdanninga er ei ny metodisk tilnærming til gjennomføring, organisering, innhald og fokus i praksis. Utvalet er 60 deltidsstudentar på PPU-Y ved Høgskolen i Bergen. Praksisperioden og studentevaluering av eigen feltpraksis vart gjennomført hausten 2015. Overordna mål med praksisperioden er at studentane skal bli kjent med ungdomsskulen, ungdomsskuleeleven, og ungdomsskulelæreren. Studentane får moglegheit til å erfare og tileigna seg førstehåndserfaringar, som dei ikkje har fått i praksis/lærerpraksis tidlegare.</p> <p>Målet med PPU – studentane si evaluering/vurdering av feltpraksisen er at evalueringa skal bidra til å gje studentene ei aktiv rolle i arbeidet med utdanningskvalitet, ny kunnskap og innsikt.</p> <p>Som faglærer ved PPU ynskjer eg å undersøkje/forske på om feltpraksis/feltarbeid vert opplevd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Relevant og meningsfullt for PPU – yrkesfaglærerstudentar i eiga utdanning 2) Relevant meningsfull metodikk som kan brukast i yrkesfagutdanninga i Vg1, Vg2 el. Vg3.
<p>Metode – teoretisk ramme og dataindsamlingsmetode / Method - theoretical framework and data collection method:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basert på Hammersley/Atkinson sin feltmetodikk (1996) • Enkel dokumentanalyse, knytt til studentane sine feltnotat <p>Den metodologiske tilnærminga til studentane sitt feltarbeid knytter arbeidet med dokumentasjon og refleksjon inn i ein aksjonsretta kontekst. Arbeider våren 2016 med å analysere datamaterialet. Prosjekt og delresultat vil bli lagt fram på konferansen.</p>
<p>Konklusjoner, forventet udbytte og resultater / Conclusions, expected outcome and results: [OBS! Også i relation til det overordnede tema for NordYrk: <i>Fælles nordiske utfordringer for yrkesuddannelser / Also in relation to the overall NordYrk-theme: Common Nordic challenges with regard to vocational education</i>]:</p> <p>Måtar å organisere og vidareutvikle praksisopplæringa i PPU-Y har felles problemstillingar mellom dei nordiske landa, og dei forsøk/erfaringar eg gjer med at studentane har feltpraksis i ungdomsskulen vil difor også vera relevant for andre land si yrkesfaglærerutdanning.</p>
<p>Nøgleord / Keywords (3-5): Feltpraksis, ungdomsskulepraksis, relevant</p>
<p>Planlægger du at indsende et paper? / Do you expect to send a paper too? ☒ Yes</p>

Skabelon til paper/paper template - NORDYRK 2016 (omfang 3-5 A4-sider/max 2000 words /13.000 units incl.)

Indsendes **senest d. 4. april 2016** til / Please send at latest **April 4^t** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Njål Vidar Traavik Gisle Heimly	Institution (navn og land/name and country): Høgskolen i Bergen, Noreg
E-mailadresse / E-mail: ntr@hib.no gisle.heimly@hib.no	
Titel på paper / Paper title: Forskande PPU- studentar -Yrkesfaglærarstudenten i feltarbeid og feltpraksis i ungdomsskulen	
Abstract (max 300 words): Å bruke feltarbeid og ha feltpraksis i ungdomsskulen i praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y) er ei ny metodisk tilnærming til gjennomføring, organisering, innhald og fokus i praksis. Metodisk vart prosjektet lagt opp som feltarbeid i ungdomskulepraksisen der me søkte svar på korleis PPU – yrkesfaglærarstudentane opplevde denne forma for praksis ut frå to hovudspørsmål: 1) Opplevde PPU – yrkesfaglærarstudentane feltarbeid i sin ungdomsskulepraksis som relevant og meningsfullt i eigen utdanning og som førebuing til sin framtidige yrkeslærarpraksis? 2) Kan feltarbeid som metode brukast i undervising i yrkesfagutdanninga på vg1, vg2 el. vg3? Sett i lys av dette så ville me som lærarar utfordre PPU- studentane til å tenkje nytt innafor ramma av ungdomsskulepraksis. Me ville få studentane til å våge å gjennomføre eit prosjekt som dei var nysgjerrige på, og som var nytt for dei. Utvalet var 60 studentar som tok PPU-Y som deltidsstudie over to år. Prosjektet og evaluering vart gjennomført hausten 2015. Feltarbeidet i ungdomsskulepraksis gjekk over to veker. Dei fleste studentane var einige om at feltarbeid, feltpraksis og arbeidskrava (feltnotatet) hadde utfordra forskaren i dei. Dei meinte at feltarbeidet var meningsfullt og relevant for eiga læring. I refleksjonsnotatet gav studentane tilkjenne at feltarbeidet hadde gjeve dei djupare innsikt i den framtidige rolla som forskande lærar og undervisar generelt, og mange svara at metoden hadde overføringsverdi, og ville vera relevant i forhold til deira arbeid som lærar i vidaregåande skule.	

Referencer / Literature:

Beverley, A. & Worsley, A. (2007). *Learning & teaching in social work practice*. London: Palgrave Macmillian

Dewey, J. (1929). *Source of a science education*. Cleveland, OH: Kappa delta Pi Society.

Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8.-13. Godkjent av Kunnskapsdepartementet 18.mars 2013

Hammersley, M. og Atkinson, P. (1996): *Feltmetodikk. Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*, Oslo: Gyldendal.

Kent, M., Gilbertson, D.D. og Hunt, C.O. (1997). *Fieldwork in Geography Teaching: a critical review of the literature and approaches*. *Journal of Geography in Higher Education* 21 (3), 313 – 322

Lonergan, N. og Andresen, L.W. (1988). *Field-based education: Some theoretical considerations*. *Higher Education Research and Development* 7 (1), 63 - 77.

Max van Manen, *Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitive Pedagogy* SUNY Press.US

Polyani, M. (2000). *Den tause dimensjonen – en innføring i taus kunnskap*. Oslo: Spartacus

Schön, D. A. (2001). *Den reflekterende praktiker. Hvordan profesjonelle tenker når de arbeider*. Randers: Forlaget Klim.

Vaage, S. 2001. *Perspektivtaking, rekonstruksjon av erfaring og kreative læreprosesser: George Herbert Mead og John Dewey om læring*. I Dysthe, O. (red). *Dialog, samspel og læring*. Oslo: Abstrakt forlag, 129 - 150.

Wadel, C. (1991). *Feltarbeid i egen kultur - en innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. Flekkefjord: SEEK A/S.

Nøgleord / Keywords (3-5):

Feltarbeid, ungdomsskulepraksis, relevant og meningsfull opplæring

Paper-indhold / Content:

Introduksjon

Hausten 2013 vart det innført ny rammeplan for praktisk- pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y) i Noreg. I rammeplanen er det eit nytt krav at minst ti dagar i praksis skal vera i ungdomsskulen. Intensjonen med å forplikte utdanningsinstitusjonane til å ha praksis i ungdomsskulen er ifølgje rettleiinga til rammeplanen å gje studentane innsikt i overgangen mellom ungdomsskule og vidaregåande skule, samt kjennskap til arbeidslivsfaget og relevante valfag i ungdomstrinnet. Dette paperet omhandlar studentar ved praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y) sine erfaringar frå feltpraksis, og deira erfaringar knytt til bruk av feltarbeid som metode i ungdomsskulen. Spørsmål som vart stillt er korleis og i kva grad læring gjennom feltarbeid og feltpraksis kan gje studentane relevante erfaringar og meningsfull læring i ungdomsskulepraksis. I samband med feltarbeidet så var det interessant å sjå korleis kunnskapen PPU – studentane tileigne seg i feltarbeidet, gjennom praksis i ungdomsskulen, og korleis denne kunnskapen vart vurdert og formidla.

«Studenten som forskar» er eit mantra som har solid forankring både teoretisk og i utdanningspolitiske dokument. Det har imidlertid i liten grad vore vist til reflekterte erfaringar og forsøk på slikt arbeid knytt til yrkesfaglærerutdanninga i Norden. Måtar å organisere og vidareutvikle praksisopplæringa i lærarutdanninga har felles problemstillingar mellom dei nordiske landa, og dei erfaringar me gjer med studentar som gjennomfører feltarbeid og feltpraksis i ungdomsskulen vil truleg også vera relevant, og kunne ha overføringsverdi til andre land si lærarutdanning.

Alle lærarstudentar møter praksisfeltet i skular når dei skal gjennomføre praksisopplæringa. Å forske i eige praksisfelt handlar om at ein forskar i eigen kultur. Cato Wadel (1991) meiner at det er å studere ein del av sin eigen røyndom. Eit grunnleggjande poeng med feltarbeidet er at PPU-studentane får sjansen til å erfare faglege og tileigne seg førstehåndserfaringar som dei ikkje kunne fått i sin lærarpraksis. Feltarbeid er nødvendig for å kunne knytte både teori og andrehandserfaringar frå aktiv samhandling med ungdomsskuleelevane opp mot ein konkret røyndom. Feltarbeid gjennomført i ungdomsskulen kan føre til at lærarane i vidaregåande skule har betre grunngevingar for sine didaktiske val, i val av arbeidsmåtar, innhald, mål for læring og vurdering, m.m.

Gjennom bruk av feltarbeid og feltpraksis spesielt, kanskje på grunn av si rolle som ei nærast allment godkjent kjelde til meir effektiv læring, blir metoden i liten grad grunngeve i teorien, sjølv om det er like nødvendig her som ved alle andre metodeval.

Hunnes (2007) viser til paralleller mellom opplevingsaspektet ved feltarbeid og John Dewey sin aktivitetspedagogikk. Dewey så på læring som noko aktivt, som opplevingar, der persepsjon, kjensler og erfaringar bidrar (Vaage 2001). I følge Dewey (1929) bør hovuddelen av forskinga bestå av læraren si utforsking og forbetring av læringsarbeid.

Ved gjennomføring av eit feltarbeid er det fire læringsstadier (Lonergan & Andresen 1988, Kent, Gilbertson & Hunt 1997). Før feltarbeidet i ungdomsskulepraksisen finn stad må PPU – studenten gjere eit *forarbeid*, under feltarbeidet er ein deltakar i *den praktiske aktiviteten*, etter feltarbeidet blir det gjennomført eit *etterarbeid*, og avslutningsvis skal det vera ei drøfting med *vurdering*.

Under forarbeidet set PPU – studentane seg inn i måla for feltarbeidet, utarbeider ei problemstilling for kva som skal undersøkjast, logistikken og kva som vert krevd metodisk av dei for å kunne setje feltarbeidet inn i ein fagleg kontekst (Loneran & Andresen 1988, Kent et al.1997). Forarbeidet omfattar difor både eit praktisk og eit meir fagleg /metodisk aspekt.

Det komplekse ved røyndomen kan vera overveldande, og studentane får difor liten tid til å kunne gjere seg refleksjonar rundt alle inntrykk dei får. Både forarbeid og etterarbeid kan bli grunngeve som svært viktig i denne samanhengen. Kent et al. (1997) meiner av den grunn at forarbeid er kritisk for effektivt feltarbeid, noko som gjelder for både den praktiske gjennomføringa og for at studentane skal oppleve effektiv læring.

Prosjektet har to målsetjingar:

1. Å møte kravet om god kvalitet og relevans i yrkesfaglærarutdanninga (PPU-Y).
PPU- Y skal vera «profesjonsrettet, forsknings- og erfaringsbasert og av høy faglig kvalitet (jfr. forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13).
2. At me innafor ramma av PPU-Y sitt krav om ungdomsskulepraksis vil prøve ut og utvikle ein ny modell knytt til praksisopplæringa.

Metode

Den metodologiske tilnærminga til studentane sitt feltarbeid knyter arbeidet med feltnotat og refleksjon inn i ein aksjonsretta kontekst, der studentane saman med praksisrettleiar i ungdomsskulen prøver ut ulike aksjonar i forhold til det aktuelle fokusområdet. Intensjonen var å ha eit kritisk blikk på det som kom fram i refleksjonane slik at nye idear og andre måtar å gjere ting på kunne prøvast ut.

Feltnotatet sitt innhald og form er tufta på John Dewey sine tankar om refleksjon som ein aktiv og grundig vurdering over meiningar og kva grunngevingar som støtter meininga, der vurderinga leiar fram til ein konklusjon (Beverley & Worsley 2007, Schön 1987,2001) som ser på refleksjon som ein prosess der yrkesutøvaren byggjer opp sin kompetanse i møte med komplekse praksiser.

I tradisjonelt feltarbeid inneber det at forskaren deltar i folk sitt daglegliv. Han «observerer det som skjer, hører på hva som blir sagt, stiller spørsmål - han samler med andre ord inn de data som er tilgjengelige, og som vil belyse de problemene forskningen tar opp» (Hammersley & Atkinson s. 31). Det at forskaren er deltakande observatør gjer det imidlertid vanskeleg å avgrensa feltforskinga som metode.

Ved at studentane skulle skrive feltnotat så var målet at dei skulle reflektere over eiga rolle. I kritisk refleksjon refererer studentane i feltnotatet til utfordringar ved å skape ein diskurs der dei stiller spørsmål til praksis og prøver å sjå situasjonar på nye måtar. Studentane kunne samle inn datamateriale både i løpet av undervisinga og i etterkant av gjennomført undervising, ved å studere dei handlingar som vart gjort.

Det var viktig for studentane å finne ut kva reiskapar dei skal ta i bruk slik at materialet best mogleg kan skildre opplysningar om læringsarbeidet. Observasjon, samtalar, loggskrivning og spørjeskjema var døme på slike reiskapar eller datainnsamlingsstrategiar som studentane brukte i sin feltpraksis.

Resultat og diskusjon

Gjennom å bruke feltarbeidsmetoden så måtte studentane tenkje og gjere sjølv, noko som igjen har fått dei til å reflektere over lærarrolla. Dei fekk sjansen til å forske i eige utdanningsfelt. Dei opplevde å kunne søke seg mot eit interessefelt, noko dei ville utforske og finne svar på. Ein student uttrykte dette slik:

«Når ein i forkant kan bestemme seg for kva ein ønskjer å undersøke og finne ut av, så kan ein vidare sjå funna opp mot forskning og teori på det aktuelle temaet. Dette at ein kan få avkrefta eller bekrefta det som ein erfarer og observerer opp mot teori og forskning gjer at ein må reflektere og ikkje berre synse»

Ein anna student svara følgjande på spørsmålet om feltarbeid som metode hadde vore relevant og meningsfullt i ungdomsskulepraksisen:

«Metoden feltarbeid har absolutt vært meningsfull for praksisen. Ved bruk av observasjon og samtale har jeg fått innsikt i hverdagen til elevene og lærerne, fått samlet relevant data og knytte dette opp imot teori og mine/våre egne erfaringer. Flexibiliteten med metoden har også vært hjelpsom med tanke på at du får undersøke mye på en gang, men kan plukke ut det som er relevant for din problemstilling»

Når det gjelder spørsmålet knytt til om feltarbeid har overføringsverdi til vidaregåande skule på vg. 1,2 eller vg.3 – nivå, så svarar mange at dei ser at det er relevant å koble metoden opp mot elevrolla:

«Ja, jeg tror denne metoden kan være nyttig å bruke i vidaregåande. Elevene får da være utforskende og nyskjerrige. De får også mulighet til å reflektere og tolke, noe som jeg ser på som viktig i utviklingsprosessen de er i».

Feltarbeidet og feltpraksis for studentane i PPU - utdanninga, er på mange måtar eksemplarisk, då dei fleste fagområder innafor yrkesfag kan ha feltarbeid som arbeidsmåte for sine elevar i vidaregåande skule.

Men også fleire studentar viser til at metoden vil vera aktuell i forhold til egen framtidig lærarrolle i den vidaregåande skulen:

«Feltarbeidsmetodikken kan brukes alle steder, jeg tenker det hadde vært en stor fordel at lærerne av og til har anledning til å forske på sin egen praksis. Ved å gjøre det blir den måten å observere og tenke på en del av ens egen identitet som lærer. Og du blir en lærer som stadig er i endring og utvikling. Det blir du ved å ha øynene åpne og observere det som skjer rundt deg. Og noterer underveis og i etterkant»

Når me forskar i egne erfaringar, vil truleg det tause i større grad bli uttalt. Polyani (2000) hevdar at me veit meir enn me kan gje uttrykk for og at kunnskap innafor dei fleste kunnskapsområder kviler på ein taus dimensjon. Det kan tyde på at studentane helst burde ha erfaring med den tause kunnskapsdimensjonen før dei startar å arbeide med den meir eksplisitte kunnskapen.

Studentane synes den «nye studentpraksisrolla» var både interessant og krevande;

«Eg har hatt ingen erfaring med feltarbeid tidlegare så eg opplever dette som spennende og skjerpande. Det var arbeidskrevende, men har lært av denne praksisen»

Den forskingsdrevne arbeidsmåten har også lært studentane å skrive, dokumentere og reflektere, og det er kompetanse som er ein viktig del av lærararbeidet i dag.

Dei opplever også at praksisperioden var annleis enn dei andre praksisperiodane dei hadde tidlegare i studiet. Studentane er tydelege på at erfaringar dei no har gjort, er av stor verdi for deira framtidige lærargjerning:

«I arbeid med feltarbeidsmetodikken har jeg lært mye. Først og fremst var jeg skeptisk til hvordan dette feltarbeidet i feltpraksis i ungdomsskolen skulle foregå og hva jeg som fremtidig yrkesfaglærer ville sitte igjen med av læringsutbytte. Denne skepsisen er motbevist. Feltarbeidsmetodikken som summer ut i et feltnotat er virkelig en god metode, først og fremst fordi en får mye refleksjon og nye perspektiv på det du undersøker og at hypotesene du danner deg fremfor et slikt arbeid nødvendigvis ikke alltid stemmer overens. Feltmetodikken belyser virkelig at det finnes flere sider av samme sak»

Yrkesfaga har tradisjonelt vore «handlingsfag», men ved å ta i bruk ein forskande arbeidsmåte som feltarbeid, så har studentane fått eit nytt og sterkare verktøy for å kunne arbeide i skulen.

I det kunnskapsregime som tradisjonelt eksisterer innafør lærarutdanninga er kunnskapen organisert med utgangspunkt i teori- og praksisopplæring. Ved utdanningsinstitusjonane er teori i fokus, og er i stor grad organisert som forelesingar eller klasseromsundervising. Praksisopplæringa er knytt til skulen med eigne praksisretteiarar, som har ansvar for å leggje tilrette for studentane sine praksiserfaringar. Me meiner at ved å ta i bruk feltarbeid og feltpraksis så kan me i noko grad bidra til å minske dualismen mellom teori og praksis i utdanninga. Der me går frå lærarutdanninga si teoriundervising til praksisfeltet sitt kvardagsliv, og tilbake.